

Šmílův DAF

Vaješev 5772

21. kislev 5772
17. prosinec 2011

Časy pro tento týden:

čas tfilin od 6:40 | šma jisrael do 8:51 | mincha od 12:18 | západ slunce 16:00 | tři hvězdy 16:39

začátek šabatu: 15:42 | konec šabatu: 16:56

Kratce | Bekicr

Šabat šalom,

nikdo nevstoupí dvakrát do stejné řeky. A ani Tóra nikdy nevypráví dva stejné příběhy. Mezi nesčíslnými popisy narození se sice v knize Berešit dvakrát objevuje téma narození dvojčat, ale Rivčin a Tamařin příběh se jen těžko mohou od sebe víc lišit. Rivka s Jicchakem usilovali o dítě dvacet let, modlili se, a přesto jejich svaté spojení zplodilo jednoho učence Tóry (Jákova) a jednoho grobiána (Esava). To Jehuda ani nevěděl, s kým spí. Když se dozvěděl, že je Tamar těhotná, chtěl ji dát upálit. A přesto se jim narodili dva spravedliví muži. Ba co víc, všichni židovští králové, od Davida po Mesiáše, vzešli a vzejdou právě z Tamařina lůna. A Mesiáš jednou bude na hoře Cion soudit Esavovi potomky. Zdá se, že existují dva typy spravedlivých. Tací, kterým zlo nic neříká, a tací, kteří s ním musí neustále bojovat. Stejně jakou jsou dva typy pochoutek – sladké a ostré. Člověk má možnost se měnit, má svobodu volby. A někdy je to právě naše ostudná nedokonalost, která nás nakopne a přiměje ke změně. A tím se může přerodit v dokonalý výsledek, kdy Mesiáš vystoupá na horu Cion...

Černí rozesílali fotky malého Avrahámka – Mazal tov!

V úterý začíná chanuka, dbejte protipožárních opatření.

V pátek 6. ledna bude mít naše Chami při kabalat šabat drašu u příležitosti své Bat micva. Koukejte přijít.

Kompletní archív všech čísel Dafu je k volnému užití na www.doopravdy.cz/daf.

Alijot | Rychloparaša

Kohen: Jákov se po létech v cizině znovuusadil v Izraeli. Za svého přirozeného dědice považoval Josefa, syna milované Ráchel. Události ale rychle nabírají nečekaný směr. 17letý Josef donáší otci na bratry a sní sny, ve kterých se mu otec, matka a bratři klaní.

Co Josef otci o bratrech říkal? Vymýšlel si, že jedí živé maso (EVER MIN HACHAJ), ponižují syny otrokyň (Bilhy a Zilpy) a pokukují po cizích ženách. Bůh však trestá spravedlivě (MIDA KENEGED MIDA), a tak bratři krví košer poraženého kozla potřísnili Josefovy šaty, on sám byl ponižen a zotročen a sváděn Putifarovou ženou.

Levi: Jákov posílá Josefa za bratry do Šchemu a ti se ho rozhodnout zabít. Reuven se snaží Josefa zachránit, ale místo aby užil své autority a řekl bratrům jasně, že vražda nepadá v úvahu, snažil se věc řešit krkolomnou lstí, a selhal. Přesto mu Tóra přiznává zásluhy za snahu. Na druhou stranu ho podle Rašiho vedl nízký důvod – jako nejstarší se bál otcových výčitek a hněvu.

Šliší: Bratři hodí Josefa do studny. Jehuda prosadí bratrův prodej do otroctví a dochází k značně komplikované transakci, na jejímž konci se z Josefa v Egyptě stává Putifarům otrok. Jákov neutěšitelně truchlí po ztraceném synovi. A další dva důkazy Boží spravedlnosti. A) Jákov podvedl otce v bratrových šatech, bratři podvedli Jáкова Josefovou suknicí. B) Jákov na 22 let opustil svého otce, nyní sám byl na 22 let odloučen od svého syna. (Josefův příběh se stal podkladem pro novodobý zvyk vnímat šabat Vaješev jako ŠABAT ŠVUEJ VENEEDAREJ CAHAL – šabat zajatých a ztracených vojáků izraelské armády.)

Revii: Jehuda opouští rodinný kruh, žení se a narodí se mu Er, Onan a Šela. Er a Onan se postupně žení s Tamar, se kterou má nakonec sám Jehuda dva syny – dvojčata – Perece (praotce krále Davida) a Zeracha.

Chamiší: Josef slouží u Putifara, kde se mu výjimečně daří, protože „Bůh byl s ním“. Jak? Když se Josefa ptali, jak se mu daří, dařilo se mu „díky Bohu“ dobře. S „Boží pomocí“ začínal své konání a s „Boží pomocí“ ho dokončoval. I Egypt’an Putifar si toho všiml, což je co říct.

Šiši: Putifarova žena se zamiluje do Josefa, který končí ve vězení pro obvinění ze znásilnění.

Švii: Ve vězení se Josef setká s faraónovými služebníky – číšníkem a pekařem, kterým vyloží sny.

Haftara (Amos 2:6-3:8): Prorok varuje obyvatele severního království a připomínám jim Josefův prodej.

Pro děti | Effi miberešit

Maminka odvedla Effiho do školky, rozloučila se a vrátila se domů. Až tam si vzpomněla, že si měl Effi do školky přinést staré triko na malování. Tak se do školky znovu vrátila, právě když byly děti na hřišti.

„Támhle je Effiho máma!“ zavolal Juval a Effi se s velikým hurá!!! rozběhl ke školnímu plotu. „Effiho mámo, co tady děláte?“ zeptal se Tomer. „Přinesla jsem Effimu staré triko na výtvarničení,“ vysvětlovala maminka. „A Effiho mámo, či to triko je?“ „To je Effiho táty.“ „A Effiho mámo, víte, že se to triko při malování ušpiní?“ „To už je velmi staré triko. Vidíš, tady už je odřené, tady se trhá a tady jsou na něm staré fleky. Effiho tatínek už ho vůbec nenosí.“

Děti kolem chápavě pokývaly hlavou a odběhly si hrát. Jen Effi zůstal u plotu. „Chceš mi zamávat, Effi?“ ptala se maminka. „Ne, chci se tě na něco zeptat.“ „No?“ „Každý se nějak jmenuje, vid’?“ „No ano.“ „Joni, Roni, Tomer, všechny děti ve školce. I ty i táta máte svá jména.“ „Jistě.“ „Tak proč ti tu všichni říkají Effiho máma?“

Maminka se usmála. „Máš pravdu. Ve školce mi říkají Effiho máma, což mi připomíná něco z naší paraši.“ „Tam také někdo chodil do školky?“ „Ne, ale paraša začíná vyprávět o Jákovi, aby se pak místo něj věnovala hlavně Josefovi.“ „Proč?“ „Zdá se mi, že na některých místech jsou děti, ty nebo Josef, známější než rodiče. Proto se povídá o dětech, abychom se něco dozvěděli o rodičích.“ „To je jako tady. Děti znají víc mě, proto si pro ně Effiho máma, vid’?“

Maminka se usmála, rozloučila se s Effim, když k ní přiběhl Michael: „Effiho mámo, mohl bych k vám dnes přijít si hrát s Effim?“

Pro dospělé | Dvartora

Rav Jaron – Jak moc spravedlivý Josef?

Pokud jsou proti muži vznesena obvinění ze sexuálního obtěžování či snad sexuálního násilí, začíná to být s jeho kariérou nahnuté. A to i v případě, že stojí na vrcholu pomyslné pyramidy moci. Přestože máme dojem, že známe všechna fakta a důležité detaily, že víme, jak tyto věci „chodí“, můžeme se ošklivě mýlit. Svě by mohl vyprávět Josef, kterého obvinila Putifarova žena. Josef, byl cizinec, Josef byl otrok, Josef byl všemi zrazený a opuštěný, a přesto ustál svody mocné a bohaté paní. Jeho osobní statečnost mu v rabínské tradici vynesla titul CADIK – spravedlivý.

Existují ale i jiné verze známého příběhu, kterou nabízí Talmud a midraše, a z nich už Josef tak čistý nevychází. Podle Tanchumi to byl on, kdo sváděl Putifarovu ženu, podle traktátu Sota souhlasil s Putifarčíným návrhem a až na poslední chvíli si to rozmyslel, když se mu zjevil obraz jeho otce, Jáкова. Z věty 1M 49:24 (Rozprostřou jeho paže sémě) vyvozují komentátoři podrobné detaily, jak dalece Josef s Putifarovou ženou zašel. Bez rozebírání dalších detailů je jasné, že Josefův obraz není v rabínské literatuře zdaleka tak čistý, jak ho nabízí Tóra ve svém textu.

Proč? Za prvé se dá říct, že judaismus obecně nedělá ze svých hrdinů anděly. Tóra nám představuje velikány světa, abychom se od nich něco naučili, abych si je vzali za vzor. Každý z nás v životě nesčíslněkrát pochybil a naší povinností je ptát se: „Kdy se přiblížím k úrovním svých otců?“ Pokud by ovšem naše vzory byly andělské bytosti bez vady, které bez obtíží zdolávají každou nástrahu a JECER HARA (zlý sklon) jim nic neříká, těžko bychom si je mohli brát za vzor. Tóra nám chce říct: „Nemysli si, že je ty to máš těžké, že jen ty musíš bojovat se svým sklonem. I hrdinové Tanachu, ba i rabíni museli čelit silným svodům, ale dokázali obstát.“ A pokud to zvládl i Josef v jeho přetěžké situaci, dáme to taky.

Existuje ale i jiné vysvětlení Josefova příběhu. Tóra nám chce sdělit, že pokud se někomu děje něco nemilého, má to svůj důvod. Pokud je člověk z něčeho velmi vážného křivě obviněn, možná se skutečně něčeho dopustil. Jistě že Josef Putifarku neznásilnil, ani o to neusiloval, ale třeba chyboval v něčem svým způsobem podobným, byť ne tak závažným, a touto cestou ho pak Tóra vedla k zpytování svědomí a pokání.

A do třetice. Tóra nám na Josefově příběhu ukazuje, že i když člověk selže a zhřeší, existuje cesta zpět. Podle Netivot Šalom sváděla Putifarova žena Josefa slovy: „Stejně už jsi zhřešil, stejně tu stojíš se mnou nahý, stejně už nekráčíš v cestách svého otce, tak na co si to tu hraješ?“ A těmi slovy ho málem zlomila. Protože když člověk začne sám sebe znevažovat, když klesne ve vlastních očích, ztratí i sílu vzdorovat nepřízni osudu a svodům. A naopak, pokud se člověk na sebe dívá jako na „královského syna“, je mnohem pravděpodobnější, že si udrží náležitou úroveň. Proto odpověděl Josef Putifarce: „Nikdo není v tomto domě větší než já“. „Myslíš si, že jsem nula, nicka, bezvýznamná slupka? Ne, jsem v tomto domě nejdůležitější, jsem výjimečný, nepokazím si své postavení zločinem a hříchem.“

Znalci musaru vědí, že více než o to svést nás k hříchu, stojí zlý sklon o to uvalit na nás následné deprese z našeho selhání. Když si ale člověk dokáže věřit i po té, co zhřešil, nezlomí ho ani Putifarova žena.

Rabbi Sacks – Příběh dvou žen

Tamar se rozhodla vzít osud do vlastních rukou. Doslechla se, že se Jehuda vydal do Timnaty na stříž ovcí. Zakryla svou tvář, oblékla se jako prostitutka a postavila se na křižovatku cest. Když šel Jehuda kolem, zamířil rovnou k ní a vyspal se s ní. Tamar se vrátila domů a svlékla svůj převlek. Za tři měsíce bylo jasné, že je těhotná. Jehuda se na ni přirozeně rozzlobil. „Odved'te ji a upalte ji,“ přikázal.

Až v tento kritický moment příběhu si uvědomíme význam zdánlivého detailu. Když Tamar, převlečená za prostitutku, vyjednala s Jehudou svou vlastní cenu, vyžádala si od něj, než jí přinese smluvené kůzle, určitou zástavu – pečeť, provaz a hůl. Když Jehuda po příteli poslal domluvené kůzle, Tamar už u cesty nestála a ztratila se i se zástavou. Nyní, po vynesení rozsudku poslala svou zástavu Jehudovi se vzkazem: „Jsem těhotná s majitelem těchto věcí.“ Jediný Jehuda tomu rozuměl.

Tamarin příběh se svým způsobem podobá osudům jiné biblické osobnosti – Rut. Oba příběhy začínají odchodem budoucích tchánů. Jehuda odešel od rodiny ke Kenaáncům, Elimelech k Moávcům. V obou příbězích umírají dva synové. Jehudovi Er a Onan a Elimelechovi Machlon a Chiljon. V obou případech po sobě zanechali bezdětnou vdovu. V obou případech podniknou ženy velmi smělý krok, aby situaci vyřešily. Tamar se převlékne za prostitutku, Rut si lehne k Boazovým nohám. Ani v jednom z příběhů není hlavní mužský hrdina nejbližším příbuzným. (V Jehudově případě byl bližším příbuzným Šela, v Boazově nejmenovaný XY – hebrejsky PLONI-ALMONI). V obou případech je žena-hrdinka cizinkou. Rut je Moávanka, u Tamar neznáme její rodokmen. Podle tradice pocházela z Šemovy rodiny. Filo tvrdí, že byla dcerou modloslužebníků. Rut i Tamar jsou ale ženy, které zabezpečí jméno zesnulého a zároveň zůstanou citlivé k živým. Tamar k Jehudovi a Rut k Naomi.

Vzájemný vztah obou žen je výslovně uveden na konci knihy Rut. Když starší města dali Boazovi svolení koupit Naomino pole a oženit se s Rut, požehnali jí: „Ať Bůh dá, aby tato žena, která vstupuje do tvého domu, byla jako Ráchel a Lea, které spolu zbudovaly dům Izraele, ať je tvá rodina jako rodina Perecova, kterého porodila Tamar Jehudovi.“ Proč starší města připomněli právě v tuto chvíli Tamar s Jehudou?

Odpověď leží v genealogii na konci knihy Rut. Tam je vyjmenováno deset generací mezi Perecem a králem Davidem. Počátkem rodokmenu krále Davida je syn, kterého Jehuda zplodil s Tamar. V sedmé generaci je uveden syn Oved, který se narodil Boazovi a Rut. Součástí rodokmenu největšího izraelského krále jsou Tamar i Rut, dvě ženy s obrovskou dávkou oddanosti, milosti a diskrétnosti – vlastností, které přispěly i k Davidově velikosti.

Považuji za velmi dojemné a důležité, že Bible staví do dvou tak důležitých rolí ženy z úplného okraje židovské společnosti – bezdětné vdovy, cizinky. Tamar a Rut nemají žádnou jinou sílu než vlastní slušnost a odvalu. Jejich jména jsou vyryta do židovské historie v rodokmenu královské dynastie, abychom nikdy nezapomněli, že skutečná velikost je v lásce a věrnosti a že velikost často nacházíme tam, kde bychom ji nejméně očekávali.

(Jonathan Sacks, kráceno z knihy O svobodě a náboženství)

Sidra v číslech | Šijury

- 9. sidra v Tóře (z 54), 9. sidra v knize Berešit (z 12), 4 paršiot, 3 otevřené, 1 zavřená, skládá se z 112 vět, 1558 slov a 5972 písmen, neobsahuje žádný z 613 příkazů
- Mišna: Joma 4:6 | Daf Jomi: Bechorot 33

Svět Doopravdy | Neklama

Na doopravdy.cz nabízíme do 27. prosince chanukovou slevu. Při objednávce stačí vepsat slevový kód: **chanuka5772**. Sleva je na veškeré knihy v jednotné výši 10%.